

De Heraut

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 23 Juni 1881 (Staatsblad N°. 124.)

Zondag 12 Maart 1899. N°. 1107.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de gesubscribeerden verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE, Abonnenenten en Advertentieën aan de ADMINISTRATIE; Bureau: Warmoesstraat 96, te Amsterdam.
Inzendingen, die later dan Donnerdag 3 namiddags te 12 uren worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden / 1.20, voor het Buitenland per jaar / 6 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent. Abonnenenten worden aangenomen door alle boekhandelaren, Postdirecteuren enz. en aan het Bureau te Amsterdam.
Advertentieprijs: van 1 tot 6 regels / 1.30, voor elken regel meer 20 Cent. Aanvragen en vermelding van liefdegaven en Verslagen van Verzen, 12 Ct. p. regel.

Van de gemeene Gratie.

DERDE REEKS.
LXXVII.

Verblijdt u niet met de blijden;
en weent niet met de weenenden.
Rom. 12 : 15.

Op grond van het dusver aangevoerde mogen we dan nu uitgaan van de onbetwistbare stelling, dat er een deel lijdens is, dat ons gemeenschappelijk overkomt, en dat toch slechts enkelen treft. En zulks wel zoo, dat die enkelen die getroffen worden, in niets schuldiger zijn dan die anderen die vrijloopen, soms zelfs beter, en veel vroemer dan zij over wier hoofd en huis de onweerswolke heentrekt, zonder dat de bliksem bij hen inslaat. Er breekt een epidemie uit. Van de 500 gezinnen in het dorp worden er 50 getroffen, en de andere 450 loopen vrij, en nu zijn onder die vrijloopen veel de spotters en Godloochenaars, terwijl omgekeerd onder de bezochte en zwaar bezochte gezinnen vaak juist de vroomste families van heel het dorp zijn. En ook, in een gezin van een vroom man, met vrouw en zes kinderen, waar de ziekte inslaat, woont een oude tante in, die God noch mensch ontziet, een plaag voor het gezin en voor de kinderen een afschrik. Zij en de vader van het gezin worden beiden aangetast, en toch niet haar, maar hem haalt de dood weg, en het beroofde gezin blijft over, schier zonder broodwinning, en niet wetende hoe af te komen van die Xantippe, die nu nog boosert optreedt. Alles naar den regel, dat dit droefte lijden niet, hoofd voor hoofd, persoonlijk wordt toegewogen, maar allen saam overkomt, en den een spaart en den ander treft, zonder dat de onschuld van den één of de schuld van den ander hierbij maatstaf ter beslissing is. Telkens een schipbreuk op de zee van het leven, en uit die schipbreuk de meesten gered, maar ook enkelen er in omgekomen, en die ontzettende verdeeling tusschen de reizigers, wie er het leven af zal brengen, en wie het met den dood zal bekoopen, zich niet schikkend naar persoonlijke zonde, maar naar een regel, die geheel daar buiten ligt. Het voorbeeld is bekend, hoe bij zulk een schipbreuk een man, die in jeugdigen ijver uittoog, om onder heidenen het Evangelie te verkondigen verdronk, en een overlaar, die slaven voor de huizen der schande ging zoeken, al vloekend gered werd. Juist dus zooals Jezus, het zoo stellig uitspraak, God maakt bij zulk lijden geen onderscheid of iemand vroom of goddeloos is. Hij regent veel meer rechtvaardigen en onrechtvaardigen, zonder te vragen naar min of meerder schuld.

Gij vindt dit hard en bang. Zelfs zijn er die het onrechtvaardig durven noemen. Maar wie ooit op het Kruis van Golgotha aanbiddend het oog sloeg, en dien „Rechtvaardige voor ons onrechtvaardigen de zonde op het hout zag dragen“, legt de hand op den mond, en belijdt ootmoedighier voor een mysterie te staan, dat van Gods zijde bezien niet anders dan aanblij-

delijk kan wezen, ook al blijft de indruk dien onze kortzichtigheid er van ontvangt, pijnlijk. En toch is het ook ons reeds gegund één helderen lichtstraal op die donkere plek aan de gezichtscinder van ons leven te zien vallen, als aan dien horizon het schijnsel voor ons opdoemt der medelijdende liefde. We hooren bijeen, we vormen saam één menscheid, ons geslacht hangt organisch saam. Daarom is er solidariteit van schuld, en deswege ook een gemeenschappelijk lijden. Maar hierbij stuit de werking van het organische niet. Ze gaat door. Ze neemt den vorm van bewuste, gevoelde, zelfgewilde zielsgemeenschap aan. Zoo ontluikt de deernis. Er geurt ontferming en barmhartigheid. De zoete weelde der deelnemende liefde ademt u tegen. En waar dit bij anderen zou zijn, maar bij u ontbreekt mocht, daar vermaant en bestraft u het apostolisch woord, als het u toeroept: „Verblijdt u niet met de blijden, en weent niet met de weenenden.“ En waar dit aan den harder Romein nog slechts als Goddelijke ordinantie wordt opgelegd, daar wordt dat mysterie der deelnemende liefde voor den diepzinniger Griek te Corinthe nader ontsluit, als het in 1 Cor. 12 : 26 heet: „En hetzij dat één lid lijdt, zoo lijden alle mede, hetzij dat één lid verheerlijkt wordt, zoo verblijden zich alle mede.“ En dan volgt onmiddellijk daarop in 1 Cor. 13 de hooge hymne der zichzelf uitwisselende, en wat des anderen is, zoekende liefde:

„De liefde is lankmoedig, zij is goedertieren; de liefde is niet afgunstig; de liefde handelt niet lichtvaardiglijk, zij is niet opgeblazen, zij handelt niet ongeschikkelijk, zij zoekt zichzelf niet, zij wordt niet verlist, zij denkt geen kwaad, zij verblijdt zich niet in de ongerechtigheid, maar zij verblijdt zich in de waarheid; zij bedekt alle dingen, zij gelooft alle dingen, zij hoopt alle dingen, zij verdraagt alle dingen. De liefde vergaat nimmermeer.“

Dit nu, we voegen het er eigener beweging aanstonds bij, wordt gezegd, niet van de menscheid in het gemeen, maar van het Lichaam van Christus: „Want gelijk het lichaam één is, en vele leden heeft, en alle de leden van dit één lichaam, vele zijnde, maar één lichaam zijn, alzo ook Christus. Want ook wij allen zijn door éénen Geest tot één lichaam gedoopt, hetzij Joden, hetzij Grieken, hetzij dienstknechten, hetzij vrijen; en wij zijn allen tot éénen Geest gedrenkt.“ Hierbij echter zij drielei opgemerkt. Het eerste is, dat de apostel zijn beeld niet aan het geestelijke, maar aan het stoffelijke ontleent, aan ons lichaam van vleesch en bloed. „Maar nu heeft God de leden gezet, een iegelijk van deze in het lichaam, gelijk Hij gewild heeft. Waren zij alle maar één lid, waar zou het lichaam zijn? Maar nu zijn er wel vele leden, doch maar één lichaam. En het oog kan niet zeggen tot de hand: ik heb u niet van noode; of wederom het hoofd tot de voeten: ik heb u niet van noode. Ja veeleer, de leden, die ons denken de zwakste des lichaams te zijn, die zijn noodig; en die ons denken de minst geëerde leden des lichaams te zijn, dezen doen wij overvloediger eere aan; en onze onsierlijke leden hebben overvloediger versiering.“ Door nu alzo zijn beeld te ontleenen aan het

stoffelijke, toont Paulus ons, dat hij hier spreekt van een *geestelijkheid*, die in heel de schepping doorgaat, en alzo haar beteekenis en geldigheid evengoed voor het natuurlijke als voor het geestelijke leven heeft. In de tweede plaats zij hier opgemerkt, dat het Lichaam van Christus uit menschen bestaat, met Hem die mensch werd, als Hoofd, en dat in dit heilige Lichaam van Christus niet een tweede menscheid naast de eerste optreedt, maar de oude menscheid zelf, die eerst in zonde verdorven werd, maar nu herborren voor ons treedt. Een kind van God is niet een tweede mensch, die bij den ouden mensch inwoont, maar het is de oude mensch zelf, die met zijn zelfde ik, tot kind van God herborren werd. En zoo nu ook is het dezelfde menscheid, hetzelfde menscheit geslacht, dat zich eerst in zonde verdierf, en nu in het Lichaam van Christus vernieuwd, geheiligd en herborren, onder Christus als het Hoofd, voor God staat. De grondregel des levens is alzo voor het Lichaam van Christus, en voor het menscheit geslacht één. Voor beide geldt het: Als één lid lijdt, moeten alle mede lijden. En ook tot beide wordt gezegd: Weent met de weenenden, en verblijdt u niet met de blijden. Twee opmerkingen, waaraan we als derde toevoegen, dat dit lijden met de lijdenen zoo weinig tot de leden van het Lichaam van Christus onder het Nieuw Verbond beperkt blijft, dat reeds in het Oude Testament de ordinantie uitging: „Als uw vijand hongert, geef hem te eten“. Nergens wordt dan ook de ordinantie van deernis en ontferming in de Heilige Schrift tot de medeverlosten beperkt. Ge zult niet de lijdenen als mensch mede lijden. De wet des deelen in ander leed gaat voor al wie mensch is met opzet tot alle menscheit lijden uit.

Dat metterdaad die ordinantie des medelijdens, d.i. des deelen in ander lijden, verdriet en smart, een natuurwet voor het menscheit hart is, blijkt dan ook uit wat we, onder de heerschappij der „gemeene gratie“ bij de heidenen en de onbekeerden waarnemen. Ongetwijfeld, zoo er geen „gemeene gratie“ werkte, zou de Kains-uitroep: „Ben ik mijns broeders hoeder?“ aller onveranderlijke levensleus zijn. Er zou niets uitkomen, dan het „hatelijk en elkander hatende“. Er zou niets dan doodelijke vijandschap heerschen. En als God bij enkele overlaten zijn „gemeene gratie“, zoover laat terugtreden, dat er een spotten in plaats van een deernis hebben met ander leed is, dan toont God ons in die afschrikwekkende verharding van hart, wat het op aarde bij allen en onder allen zijn zou, indien zijn „gemeene gratie“, ons niet reddende te hulpe kwam. Daarentegen mag, dank zij die „gemeene gratie“, getuigd, dat ook onder de ongelovigen en onbekeerden dat „lijden met de lijdenen“ nog telkens op heerlijke, soms ons beschamende wijze uitkomt. De heldendaden der liefde bij schipbreuk, of op het oorlogsveld, in hospitalen en aan het ziekbed, bij brand of bij in het water vallen, verzoenen ons nog telkens met ons menscheit geslacht. De deelneming bij ramp en

ongeval, bij ziekte en bij sterven moge niet altoos even diep gaan, maar eert toch ook zoo ons menscheit hart. Het geven van aalmoezen, het ondersteunen van behoeftigen, het stichten van allerlei inrichtingen om weduwen en weezen in hun bedructheid bij te staan, de zorg voor blinden en idioten, het is alles uitvloeisel van die één Goddelijke ordinantie, dat de één die niet lijdt het leed des anderen, wien het lijden treft, voor een deel op zich zou nemen. En als ge opmerkt, hoe in onze eeuw vooral, die deelneming der liefde zich zelfs tot gansche klassen der maatschappij uitstrekt, en bedacht doet zijn op de betering van haar ellendige toestanden, en ge ziet hoe hierbij vaak de ongelovigen voorop gaan, wie kan dan zijn prijs en lof terughouden voor die „gemeene gratie“ onzes Gods, die zelfs in het hart der onbekeerden de wet des deelen in ander lijden nog zoo krachtig werken doet?

De conclusie, die hieruit te trekken is, ligt dan ook voor de hand. God ziet voor zich staan, niet enkele personen, maar ons menscheit geslacht. Hij ziet dat geslacht in zonde verzonken. Door de zonde rust op dat geslacht de vloek. En waar nu die vloek zich in lijden openbaart, treft dat lijden niet de enkele personen, maar het geslacht als zodanig, en is het alleen zijn genade, dat het niet op allen gelijkelyk neerkomt, maar slechts op enkelen in die massa. Het moet allen treffen. Dat het slechts op enkelen neerkomt is alzo noch hardheid noch onrecht, maar enkel sparende genade. Hij die dan getroffen wordt, heeft niets te klagen. Hij die gespaard wordt, heeft te danken voor verbeurde genade. Hier hangt dus alles aan het schuldbeest. Gaan we voor God staan als ware onze natuur goed in zichzelf, en als waren we buiten schuld, dan is God wreed en hard, omdat Hij de onschuldigen niet lijden bezoekt. Maar staan we allen saam in de schuld, en zou ons geen onrecht geschieden, als bij het uitbreken van een epidemie allen stierven, dan heeft wie getroffen wordt, niets tegen zijn God in te brengen, en is het enkel sparende genade, dat de engel des verdelers vele andere gezinnen voorbijgaat. Maar dan ook heeft wie gespaard wordt, nooit op hem dien het treft, neer te zien als op één die om meerder zonden harder gestraft werd, maar als op één, op wien de gevolgen van *aller* schuld neerkomen. En in verband hiermede nu heeft God tusschen hart en hart onder de kinderen der menschen banden gelegd, gevoelsbanden, die het u onmogelijk maken als ge anderer lijden ziet, zelf koud, onaange-daen, en gelukkig te blijven. Een moeder die haar kind ziet lijden, lijdt vaak sterker dan dat kind zelf. De aanblik van menscheit lijden doet ons zelf pijnlijk aan. Bij diepen rouw die over ander hart komt, trekt het bang gevoel van rouw over onze eigen ziel. Een pijnlijke operatie kan men niet aanzien zonder dat het ons zelf door het hart schrijnt. Wie op een slagveld rondwaart na den veldslag, voelt zijn hart van weemoed ineenkrimpen. Dit medegevoel is zelfs zoo sterk, dat hij wien zelf niets deert, toch tranen stort om anderer smart. En hoe ook langdurige gewoonte en gestadige her-

haling van dezelfde tooneelen, dit gevoel des medelijdens bij heelmeeesters, ziekenoppassers, aansprekers en doodgravers moge afstompen, bij de groote menigte blijft dit gevoel oppermachtig heerschen. Zelfs vergist ge u, zoo ge waant, dat alleen de gevoelige, snel weenende naturen het monopolie dezer liefde bezitten. Er is een stil en verborgen mede lijden met ander leed, dat minder luidruchtig en minder snel lucht zoekend, juist daarom vaak veel dieper gaat, aanhoudt als de hartstochtelijke schreier alles reeds vergeten heeft, en zich niet zelden in veel doortastender hulpbetoon uit.

Zoo hebben wonden en balsem gemeenschap van oorsprong. Bij de wonden die God in het toebereiden van dit *gemeenschappelijk deel des lijdens* slaat, gaat de oorsprong van deze toebereiding op de organische eenheid en saamhoorigheid van ons geslacht terug. Ons geslacht is organisch één, en daarom solidair aansprakelijk, en het is deze waarheid die tot uiting komt in de erf-schuld en de erfzonde. Er is zeer zeker óók persoonlijke schuld, maar altoos gaat de *gemeenschappelijke* schuld vooraf, en het is alleen uit deze gemeenschappelijke zonde dat de persoonlijke zonde opkomt. Dien-teengevolge nu was het mogelijk, dat de „gemeene gratie“ den vloek niet langer op ieder hoofd voor hoofd even zwaar en met volle kracht deed neerkomen, maar de velen spaarde, om de enkelen met den gemeenschappelijke last des lijdens te treffen. Dit echter zou niet mogelijk geweest zijn, indien ieders lijden als in een loket geleiden werd, en de overigen niet aandeeld. Maar juist dit is niet zoo. Omdat allen één lichaam zijn, lijdt waar één lid lijdt, ieder ander lid mede. Pathologisch is dit zelfs op lichamelijke gebied waar. Een ernstige ziekte beïnvloedt u niet alleen lijden van het aange-taste orgaan, maar trekt alle organen, die min of meer verzakt zijn, in wat de Duitschers zoo schoon noemen: Mitteleinschafft. Is iemand in de long aangeast, dan lijdt hoofd, en maag, en ingewand mede. En dit nu gaat evenzoo toe in het menscheit geslacht, als één lichaam gedacht, en zoo drukt ook de balsem, die in de geslagen wonden van het gemeenschappelijk lijden zal vloeien, uit diezelfde eenheid en saamhoorigheid van ons geslacht, waaruit dat communale lijden zelf opkwam. Omdat we saam één geslacht zijn, kan het u gebeuren, dat het lijden van uw geslacht u bijzonder treft; maar ook, omdat we saam één geslacht zijn, zal uw lijden anderen met u doen lijden, en zal de liefde balsem bereiden, en de vertroosting u toekomen.

Nu geven we toe, dat deze deernis ook werkt bij persoonlijke schuld. Meer dan één waagt zijn leven door in het water te springen, om den zelfmoordenaar het leven te redden. Voor schuldige vrouwen worden offers der liefde gebracht. Ook wie door eigen schuld in het ongeluk liep, blijft daarom toch voorwerp van ontferming. Het Kruis van Golgotha zal nooit ophouden ons dat lijden ook met en voor die persoonlijk schuldigen op het hart te binden. Hierbij echter komt een geheel ander element in het spel, waarop we thans niet mogen ingaan. We moeten bij

De Zending.

XVIII.

Van Egypte de kusten der Middellandsche zee langs trekkende, komen wij in een vervalp, waar eens het kruis heeft gezegevierd, maar nu is neergehaald om plaats te maken voor de halve maan. De Turkische provincie Tripoli (met Barka), Tunis, sinds 1881 onder de bescherming van Frankrijk staande, Algerie, eene Franse kolonie en Marokko, het overblijfsel van de eens zoo gevreesde Arabische macht, die Europa wilde veroveren, bevatten, behalve de vreemde inwoners, Berbers genaamd, die allen Mohammedanen zijn. Eerst in de laatste 20 jaren is beproefd onder dezen het Evangelie van den Christus te brengen. Omstreeks 15 zendingen arbeiden hier, maar de vruchten zijn weinige.

De westkust van Afrika met de daaraan grenzende binnenlanden, die wij nu gaan bezoeken, bieden ons een rijk gezegend zendingenveld aan. Dit is het echter eerst in de laatste eeuw geworden. Voor dien tijd, van de 15de eeuw af, toen de kusten door de Europeanen weer ontdekt waren, troonden hier de slavenhandel en slavenjacht, waaruit grootendeels de droefste maatschappelijke toestanden en de zedelijke bedorvenheid der kustbewoners zijn ontstaan.

Toen toch in 1492 West-Indië ontdekt en kort daarop een deel zijner oorspronkelijke bewoners uitgeroeid, en een deel voor den arbeid op de plantages te zwak bevonden was, stelde pater Bartholomeo de las Casas, een edel en menschlievend man, voor, uit Afrika slaven te halen voor Amerika. Tegelijkertijd schonk de jonge keizer Karel aan een zijner gunstelingen het monopolie, jaarlijks 4000 Afrikaanse slaven naar West-Indië over te brengen. Tegen

het einde der 17de eeuw kreeg deze menschenhandel eene ontzettende uitbreiding. Tusschen 1600 en 1700 voerde een daarvoor gevestigd Engelsch genootschap niet minder dan 140,000 negers in Amerika in, terwijl andere genootschappen en de sluithandel tegelijkertijd 160,000 overbracht uit Afrika. In het jaar 1790 alleen werden aan de westkust van Afrika 74,000 slaven verhandeld.

Het is gebleken, dat 12½ procent van de aankomst en voor den verkoop, en een derde deel gedurende den eersten arbeidstijd stierven. Van elke 100 negers bleven dus 50 in leven en het hangen van deze 50 kostte in Afrika zelf minstens het dubbele aan menschenlevens. Mannen als Wilberforce, Granville Sharp en anderen, hebben met al het talent en den moed, die in hen was, aan het einde der vorige en het begin dezer eeuw, zich tegen dezen gruwel verzet, en God heeft hun pogen bij aanvang en voortgang gezegend. Toch is de slavenhandel eerst omstreeks het jaar 1863 aan de westkust van Afrika uitgestorven.

Men vindt hier vooreerst Senegambie, Opper- en Neder-Guinea benevens de stroomgebieden van den Niger en den Kongo. De kusten der beide eerstgenoemde streken, alsmede het Nigerdal, zijn het dichtst bevolkt. De bewoners van het noordelijk deel van West-Afrika tot het Kamerungebergte heetten Nigritiers, de overige bestaan uit de Bantunegers. In het binnenland heerscht de Islam, aan de kusten vindt men het Feitichisme, een naturdijnsdienst, die zijn aanhangers leert gelooven aan een hoogste wezen, maar tevens dat in elk voorwerp een geest woont.

Tusschen de jaren 1884 en 1891, hebben de groote mogendheden van Europa Afrika onder elkander verdeeld. Op de westzijde van dit land schijnt Frankrijk het leeuwendeel gekregen te hebben.

Betreden wij nu Senegambie, waar wij het eerst de eigenlijke negers ontmoeten. Ofschoon dit land reeds van de 17de eeuw af onder Franse opperheerschappij staat, is er de Protestantsche misie nog niet oud. Het Evangelisch zendinggenootschap van Parijs is eerst in

1863 begonnen hier den Christus te prediken. In het begin had het met vele moeilijkheden te kampen, gevolg van ziekte en dood. Na 1869 ging het iets beter. Toch is zijn arbeid nog onbetekenend, vooral als men dien vergelijkt bij de misie van Rome, die in 1765 begonnen is en 11 zendingenposten heeft, op welke 7500 inlandsche Roomschen gevonden worden.

De Britsche kolonie aan de Gambia, welke tegen de Franse bezetting aanligt, heeft aan den arbeid der Wesleyanen rijker vruchten beloofd dan men er nu vindt tengevolge van vele sterfgevallen onder de zendingen.

Van geen zendingengebied zijn evenwel grooter verwachtingen geweest dan van Sierra Leone, een kolonie, wier ontstaan de moeite waard is om er eenige regels aan te wijden.

Gedurende den vrijheidsoorlog van Amerika tegen Engeland, had de Engelse regering aan alle negers, die onder hare vannen zouden strijden, de vrijheid beloofd. Na afloop van dezen krijg, waarin, zoo als wij weten, Engeland het onderspit heeft gedolven, moest gezorgd worden voor de negersoldaten, die Amerika verlaten zouden. Velen dezer gingen naar de Bahama-eilanden, anderen naar Nieuw-Schotland, anderen naar London, waar spoedig een vrij talrijke negerkolonie gevormd werd, daar negers uit andere landen zich bij hen voegden, teneinde te kunnen genieten van het privilege, in Engeland geldend, dat iedere neger, die daar kwam, vrij was. Hiermede hadden deze negers evenwel nog geen arbeid, zoodat zij dreigden gevaarlijk te worden voor de maatschappij. Om hen nu te helpen ontwierp Granville Sharp, de ons reeds bekende kampioen voor de afschaffing der slavernij, het plan al die negers over te brengen naar West-Afrika en aldaar in eene kolonie te verzamelen. In 1787 werden eenige honderden dezer naar de monden van de Sierra Leone-rivier, waar een stuk grond voor hen gekocht was, neergezet. Ofschoon de eerste aankomsten met groote bezwaren te worstelen hadden, kwamen er toch spoedig vele andere tot hen. De stad Freetown ontstond tengevolge hiervan in 1796. Het Afrikaansche Genootschap, dat opgericht was ter bevordering van de welvaart der negers,

trok zich dezen nieuwen staat, die in 1808 onder Engelsch gezag kwam, aan. Intusschen nam de bevolking steeds toe. Engeland toch had den slavenhandel verboden en trad krachtig op tegen de slavenhandelaars en de slaven-scheep, die zij in handen trachten te krijgen. Was dit gelukt, dan zette men de slaven, die op de genoemde schepen zich bevonden, hier aan land. In 1833 was hierdoor de bevolking aangegroeid tot 12,000 — een mengelmoe van verschillende Afrikaansche stammen, wier gemeenschappelijke taal het Neger-Engelsch was. Thans zijn er 74,835 zielen. Het kon niet anders of deze onder Engeland's bescherming staande kolonie moest ook de aandacht der zendinggenootschappen trekken. In 1795 kwamen er de Methodisten met hun zendingen, iets later de Schotsche, Glasgowsche en Londonsche genootschappen. Maar on-eenigheden onderling en met de regering, zielden en andere rampen, maakten aan al deze ondernemingen een einde. Beter succes had de Engelse kerkelijke zendingen-vereeniging. Nylander en Butcher (twee Duitschers) kwamen er in 1834. Eerst beproefden dezen onder de Bullom's en de Sussu den Christus te verkondigen. Toen dit niet gelukte traden zij in 1818 op in Sierra Leone. De eerste rijke vruchten openbaarden zich vooral in 1826, door den arbeid van den Duitschen handwerksman W. Johnson, die naderhand als zending geordend werd. De kolonie voor zedelijk en maatschappelijk wel. Steden en dorpen ontstonden, handel en nijverheid bloeiden, kerken, seminariën, scholen rezen als uit den grond op. Inland-sche onderwijzers, catechisemeesters en predikers arbeidden met de zendingen mede en sinds 1852 staat er een Anglicaansche bisschop aan het hoofd der misie. De Sierra Leone-Christenen begonnen toch zelf een zending onder de naburige heidenen. De zendingen dachten er dus over voor goed dit land te verlaten, maar in de laatste 25 jaar is gebleken, dat dit nog niet goed zou zijn.

Sinds 1817 arbeiden de Wesleyanen met de Anglicaansche kerk samen tot den geestelijken bloei dezer kolonie.

DE GAAY FORTMAN.